דאי סלקא דעתך אכולהו: הא בעי מיניה רבה מרב יהודה. כלאמריך לעיל אתא לקמיה דרב יהודה ולא הוה בידיה: מתענה ומשלים. בערב שבת: הא בעי רבה מרב הונא. לעיל ולא פשט ליה: לבתר דשמעה. רב הונא מרב להאי אבל מכאיס אומריס הדר אגמריה למר זוטרא (ה) ומקמיה דלישמעיה בעא רבה מייניה ולא פשט ליה: הכא נמי. דרב יהודה לא תיקשי: הא מקמי דשמעה. מרב: הא לבתר דשמעה. רב הונא ורב יהודה תלמידי דרב הוו: הדרן עלך בכל מערבין

והלכתא מתענה ומשלים. פירוש אם ירצה להשלים דבעיא הוא אי שרי להשלים אי לא:

[ומורי אמר לי בשם ה"ר ירמיה דאפילו ר' יוסי ל"פ אלא דיכול להשלים מיהו גם ר' יוסי מודה אי אינו רוצה להשלים הרשות בידו ור' יהודה אמר אסור להשלים ואין ס"ל מדקאמר ר' יוסי אי אתה מודה לי בנו בתב שבל להיות בתחד בשבת שהוא מתחיל מבע"י והתם ע"כ דמייב קאמר דומיא דסכי ע"ש דמייב להשלים קאמר] [רש"ל בשם מוס' שאר"ן]:

הדרן עלך בכל מערבין

מי שהוציאוהו. על דעתו ועל דעת קונו. ואע"ג דאיכא נמי בשפיס שמכחישין פמליא של מעלה[ז] נראה דהוי בכולל רוח רעה ויצר הרע אע"ג דמשמע בפ' ואלו מגלחין (מו"ק ד' ח.) דפעמים שיצרו מתגבר עליו ואינו יכול לכופו מ"מ אדם יכול ליזהר שלא יבא לידי כך: **הרשות.** פי' רצינו חנגאל עול מלכות עובדי כוכבים כדאמר במסכת אבות (פ"ג מ"ג) הוו זהירין ברשות ורש"י פירש עושה: **לצדדין** קתני. אחזר לדעת לא רצה לחתך כך לצדדין קתני דסוף סוף אהחזירוהו ל"ל לעולם לצדדין קתני (ועוד[ח]) דניחא ליה לפרש שיתקיימו דברי רב נחמן ארשאונים: **לא** הפסידו את מקומן. אע"ג דהכא מחוץ לתחום אסור למי שנשתלח לו[ט]) הני מילי התם דאיתיה חוץ לתחום אבל הכא דהשתא הס במקומן שרי אפילו להאי דאפקא ולא דמי למנשל בשבת[י]) במזיד לא יאכל

להתם הוי איסור דאורייתא:

במזיד לא יאכלו. משמע לשון אדם לא יאכלו ואף על גב דהכא בשביל ישראל זה מומר לישראל אחר[כ]) כיון שנעשה איסור על ידי ישראל החמירו מכלל

דאי סלקא דעתך אכולהו הא בעי מיניה רבה מרב יהודה ולא פשט ליה ולטעמיך הא דדרש מר זוטרא משמיה דרב הונא הלכה מתענה ומשלים הא בעא מיניה רבה מרב הונא ולא פשט ליה אלא הא מקמי דשמעה והא לבתר דשמעה הכא נמי הא מקמי דשמעה הא לבתר דשמעה [ג] דרש מר זוטרא משמיה דרב הונא [א] הלכה מתענין ומשלימין:

הדרן עלך בכל מערבין

מי [ב] שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות החזירוהו כאילו לא יצא הוליכוהו לעיר אחרת נתנוהו בדיר או בסהר ר"ג ור' אלעזר בן עזריה אומרים [ג] מהלך את כולה רבי יהושע ור"ע אומרים אין לו אלא ד' אמות: מעשה שבאו מפלנדרסין[ד] והפליגה ספינתם בים [ד] ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה ר' יהושע ור"ע לא זזו מד"א שרצו להחמיר על עצמן פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה אמרו לו לרבן גמליאל מה אנו לירד אמר להם [ה] מותרים אתם שכבר הייתי מסתכל והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה: **גמ'** ת"ר ג' דברים מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו אלו הן עובדי כוכבים ורוח רעה ודקדוקי עניות למאי נפקא מינה למיבעי רחמי עלייהו ג' אין רואין פני גיהנם אלו הן דקדוקי עניות וחולי מעיין והרשות ויש אומרים אף מי שיש לו אשה רעה ואידך אשה רעה מצוה לגרשה ואידך [ו] זימנין דכתובתה מרובה אי נמי אית ליה בנים מינה ולא מצי מגרש לה למאי נפקא מינה לקבולי מאהבה שלשה מתין כשהן מספרין ואלו הן חולי מעיין וחיה והדרוקן למאי נפקא מינה למשמושי בהו זוודתא[ז]: אמר רב נחמן אמר שמואל יצא לדעת אין לו אלא ארבע אמות פשיטא השתא מי שהוציאוהו נכרים אין לו אלא ד' אמות יצא לדעת מיבעיא אלא [ח] אימא חזר לדעת אין לו אלא ד"א הא נמי תנינא החזירוהו נכרים כאילו לא יצא החזירוהו הוא דכאילו לא יצא אבל הוציאוהו נכרים וחזר לדעת אין לו אלא ד"א אלא אימא [ט] יצא לדעת והחזירוהו נכרים אין לו אלא ד"א הא נמי תנינא הוציאוהו והחזירוהו כאילו לא יצא הוציאוהו והחזירוהו הוא דכאילו לא יצא אבל יצא לדעת[ג] לא [י] מהו דתימא לצדדין קתני מי שהוציאוהו נכרים וחזר לדעת אין לו אלא ד' אמות אבל יצא לדעת והחזירוהו נכרים כאילו לא יצא קמ"ל בעו מיניה מרבה הוצרך לנקביו מהו אמר להם [כ] [יא] גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה אמרי נהרדעי [יב] אי פיקח הוא עייל לתחומא וכיון דעל על א"ר פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו [יג] אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן מ"ט אנוסין נינהו איתיביה רב יוסף בר שמעיה לרב פפא ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב אומרים לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין בשוגג אין במזיד לא תנאי היא דתניא [יד] פירות שיצאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו רבי מותרין לאכילה במקום שחזרו: אנוסים היו. על ידי המוליאן: אסורין. לזוז אותן מאמרבע אמותיהן ולא לאוכלן אפי' חזרו אלא אם כן חזרו שוגגין אבל מזיד לא: הכי גרסינן תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו ולא גרסינן הכא וחזרו: בשוגג יאכלו. במקום שהן אם אם יש אדם שעירב לאותו לד או שהיו בני עיר אחרת סמוכים להן: רבי

רבינו חננאל

פ"ד מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות. החזירוהו כאלו לא יצא כו': נכרים ורוח רעה ועניות מעבירין את האדם על דעתו ועל דעת המקום. פי' נכרים ורוח רעה כופין אותו בעל כרחו. עניות נמי דכתיב פן אודש וגנבתי למאי נפקא מינה לבקש רחמים ויצילהו הקב"ה מהן ועוד דקדוקי עניות וחולי מעים והרשות כיון שיש להן יסורין בעוה"ז אין רואין פני גיהנם. וי"א אף מי שיש לו אשה רעה למ"מ לקבולי מאהבה. פי' הרשות עבודת השרים והשלטונים. זוודתא תכריכין. אמר רב נחמן אמר שמואל יצא לדעת אין לו אלא ד' אמות אסיקנא היכא דיצא לדעת אע"פ שהחזירוהו נכרים בע"כ כיון דיציאתו לדעת היתה אין לו אלא ד' אמות. בעו מיניה מרבא כיון דתנן מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות אם הוצרך לנקביו פי' השתנת מים והוצאת רעי מה יעשה ופשיט ליה יצא חוץ ויעשה צרכיו דגדול כבוד הבריות שדוחה את ל"ת שבתורה שנאמר באבדה (אחר) [במקום אחד] לא תוכל להתעלם וכתי' התעלמת מהם ואמרו חכמים פעמים שאתה מתעלם. כיצד זקן ואינו לפי כבודו. הנה התירה התורה לזקן להתעלם ואע"ג דכתיב בה לאו. אמרי נהרדעי ואם זה שהוצרך לנקביו הוא חכם וידע שהנכנס בתחומו אפי' מזיד כיון שתחלתו אנוס הוא אם חזר בתחומו כאילו לא יצא ויש לו אלפים אמה לכל רוח וילך ויעשה צרכיו באותו מקום שיצא ממנו ואם יזדמן לו לישנם בתחומו ונכנס בתחומו ישב שם ודומה כאילו הנכרים החזירוהו ויש לו אלפים אמה לכל רוח וזהו פי' כיון דעל על. ואמר רב פפא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו אפילו במזיד לא הפסידו את מקומן. מ"ט אנוסים נינהו כלומר לאו בני דעה נינהו ומותבי על רב פפא מדברי ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב ופריק תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו כו' ואסיקנא דב"ע מזיד לא והכא בשוגג שלא במקומן פליגי ת"ק סבר דשוגג שלא במקומו שרי

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) תענית יח.; ג) [עי' מוס' לקמן מג: ד"ה מוחלין] ששייך לכאן, ג) [פסחים דף קיג:], ד) ברכות יט: שבת פא: לד: מגילה לז: [מגילה ג:], ה) לקמן מג., ו) ברכות יט.; ז) חולין ז., ח) ביצה כה רש"א ועי' לעיל מ., ט) שבת לח., י) לעיל מ רש"א.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לבתר וכו' למר זוטרא מקמי דשמעה ובעא[ב] רבה: (ב) רש"י ד"ה הלרוקן מולי הפס. נ"ב במס' שבת פרק במה מדליקין דף לג מבואר להדיא שהיא מולי הכנסן וז"ל הגמ' אם אמדון בהדרוקן שבת' ומכות מדלי בטן ע"כ:

גליון הש"ם

גמ' אי פקח הוא. עי' לקמן דף מד ע"ב מוס' ד"ה ומר סבר: רש"י ד"ה הוליכוהו לעיר אחרת וכו' מוקפת מחיצות. עי' לקמן דף מז ע"ב בתוס' ד"ה לכולה:

ליקוטי רש"י

מתענה ומשלים. עד שיכיס [תענית יח:]. סהר. לבהמות של עיר [לעיל יח.]. למיבעי רחמי. לעקם לחמים [שבת קנו:]. זוודתא. לדה לדרך מה היא לדה המתים מתכריכין [ר"ה יז.]. מכריכין, לדה לדרך [בראשית מב] מתרגמינן זוודין לאורחא ותכריכין הן צידה לדרך למתים עכ"ל [גלילון]: ג] בכת"י נוסף אבל יצא לדעת והחזירוהו

רב נסים גאון

אמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרתה ניחלן. כבר פירש טיבן של דברים לשעבר:

סליק בכל מערבין

מי שהוציאוהו אמר להו גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. כבר פירשנוהו למעלה דהני מילי בלאו דלא תסור אבל לאו דאורייתא לא דחי ופירושו בברכות בפרק מי שמתו מוטל לפניו (דף יט):

הגהות וציונים

(ז) [גי' הערוך מפרנדסין וכן איתא במשנה שבמשניות] (גלילון): ח) [ז"ל רש"י בע"ז יז ע"א ד"ה בזוודתא. תכריכין, צידה לדרך (בראשית מב) מתרגמינן זוודין לאורחא ותכריכין הן צידה לדרך למתים עכ"ל] (גלילון): ג) בכת"י נוסף אבל יצא לדעת והחזירוהו

נכרים לא: ל] צ"ל כלום באנו, וכ"ה ברע"ב (רש"ש), וכ"ה כהוגן בכת"י וברוב הדפו"י (ובכמה דפו"י איתא כלו' ופשטו ליה אח"כ בטעות, דק"ס): מ] צ"ל לזמן להם תכריכין (כת"י ודפו"ר): נ] ואם שבת הוא (כ"ה בראשונים מעתיקי לשון רש"י): ז] ר"מ מ"ז (גלילון), עי"ש במהר"ם (ועי' מהרש"א ובילקו"מ): ס] נראה דט"ס יש בהגהתו וצ"ל ומקמי דשמעה בעא רבה (ממ"נ), ומהרש"ל (בדפו"ר) הגיה באופן אחר ומקמי וכו' ובעא רבה מיניה לא פשט ליה (ואולי זהו כוונת הב"ח):

מסורת הש"ס עם הוספות

ג) לקמן ע"ב, ב) לעיל דף כ., ג) לקמן דף סב., ד) ע' גיטין נג: ושבת לח., ה) ריש פ"ד, ו) שבת דף לח., ז) לעיל דף מ רע"א, ח) לקמן שם.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והא מלמטי כו' שמע מינה שמעיה לח"ק:

ליקוטי רש"י

בקעה. שדות הרבה קנפיי"ל בלע"ז [שבת ו.]. ארץ מלקה ושוס [ישעיה מ, ד].

הגהות וציונים

(א) בכת"י ודפו"ר נוסף אלא ש"מ תנאי היא ש"מ: ב) בכת"י ובכל הדפו"י הנוסח וזה ששבת בבקעה יש לו וכו', והד"א עם הדיבור הקודם, ונראה דרש"י גורס במימרא א' דר"נ כהגי' בכמה ראשונים. שבת בבקעה ואינו יודע וכו', ובכת"י ורוב הראשונים הגי' היה מהלך בבקעה ואינו יודע וכו' (ועי' ספר העתים):

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה ד סמג לאוין סו טוש"ע ס"ח סי' שלז סעיף ג:

ט ב מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע ס"ח סי' תג:

רבינו חננאל

ור' נחמיה אמר אפילו בשוגג נמי במקומו אין שלא במקומו לא. איני והא מדקתני בהאי ר' נחמיה ור' אליעזר בן יעקב אומרים לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין. מכלל דת"ק סבר במזיד נמי שרי אלא לאו ש"מ תנאי היא ש"מ. **אמר רב נחמן אמר שמואל מי שאינו יודע תחום שבת** מהלך אלפים פסיעות בינוניות וזהו תחום שבת: **ועוד אמר רב נחמן אמר שמואל** שבת בבקעה והקיפוה גרים מחיצה בעביטין ואוכפות ומשואות וכיוצא בהן בשבת מהלך בה אלפים אמה ומטלטל בכולה ע"י זריקה. **רב הונא אמר מהלך בה אלפים אמה** דאינון תחומיה ומטלטל בה בד' אמות דאע"ג דניקפה מחיצה נעשית כאילו נפרצה המחיצה הרביעי' במלואה למקום האסור לה שהוא חוץ לתחומו. ואילו היתה ההקפה באלפים אמה או פחות היה מותר לטלטל בכולה אבל כיון שהיא יתר נעשית כאלו נפרצה במקום האסור לו וע"י זריקה נמי אינו מטלטל גזרה שמא ימשוך אחר חפצו ואסיקנא וכן א"ר חייא בר רב כרב הונא. **א"ל רב נחמן לרב הונא לא תפלוג עליה דשמואל** דאמר מהלך בה אלפים אמה ומטלטל בכולה ע"י זריקה דהא תניא כוותיה היה מודד ובא וכלתה מדתו בחצי העיר מותר לטלטל בכל

מכלל דתנא קמא במזיד נמי שרי. נראה דהלכתא כתנא קמא ואף על גב דקיימא לן מ"מ תנא רבי אליעזר קב ונקי[2] הכא לא קיימא לן כוותיה אלא כרבנן כיון דסבר רב פפא כרבנן ואף בשוגג אלא במקומן נראה דהלכתא כת"ק דשרי מדקאמרינן במזיד במקומן כולי עלמא לא פליגי דאסור כי פליגי בשוגג אלא במקומן ואם כן דרב פפא דשרי במזיד במקומן כ"ש דשרי בשוגג אלא במקומן ועוד דקיימא לן דלא קנסינן שוגג אטו מזיד לא בדאורייתא ולא בדרבנן[3] מיהו על כרחך הא דאסר לאב"י שוגג אלא במקומן לאו משום דקנסי שוגג אטו מזיד דהא במקומן לא קנסי שוגג אטו מזיד אלא משום כיון דאין להן אלא ארבע אמות גזרינן דילמא אתי להוליכן חוץ לארבע אמותיהן וכן איתא בירושלמי[4] דקאמר ר' נחמיה דאמר עד שיחזרו למקומן שוגגין אתיא כר"מ דאמר[5] המבטל בשבת בשוגג יאכל ואף ע"ג דהבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר[6] ואמרינן לקמן (דף מז:) דאפילו נכרים קונין שביתה ולא גזרינן שמא יוציא חוץ לעיר יש לחלק בין עיר לארבע אמות ועוד דכשנעשה ע"י נכרי לא החמירו ועוד הא דאפילו נכרי קונין שביתה היינו דגזרו בעלים דנכרים אטו בעלים דישראל[7] ומשום הכי לא גזרינן שמא יוציא דלא גזרינן גזירה לגזירה: **ונברים** שהקיפוה מחיצות. בירושלמי[8] מוקי לה כרבי יהושע ומיהו בקונטר' פי' דאתיא נמי כר"ג דאמר נתנוהו בדיר או בסהר מהלך את כולה ואע"ג דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום דלא הקילו חכמים אלא התם דאין לו אלא ארבע אמות אבל הכא דיש לו אלפים לא הקילו: **ומטלטל** בכולה ע"י זריקה. נראה לר"י דאף חוץ לאלפים מטלטל ע"י זריקה אבל כי אורחיה אינו מטלטל אלא ארבע אמות דלעניין טלטול כי אורחיה נפרצה למקום האסור לה:

וניטלטל בכולה ע"י זריקה. אע"ג דרב הונא אית ליה בסוף פ"ק (דף ח.) דשבת גורמת והכא נאסר בתחילת שבת לא דמי להכא דרב הונא מודה בתחילה גמורה העשויה בשבת דשמה מחילה: לא

רבי נחמיה אומר במקומן יאכלו שלא במקומן לא יאכלו מאי במקומן אילימא במקומן במזיד והא קתני בהדיא רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומרים לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין בשוגג אין במזיד לא אלא לאו במקומן בשוגג וחסורי מחסרא והכי קתני פירות שיצאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו במה דברים אמורים שלא במקומן אבל במקומן אפילו במזיד יאכלו ואתא ר' נחמיה למימר אפי' במקומן נמי בשוגג אין במזיד לא לא במזיד במקומן דכולי עלמא לא פליגי דאסור והכא בשוגג שלא במקומן פליגי תנא קמא סבר בשוגג שרי שלא במקומן ורבי נחמיה סבר אפילו שוגג במקומן אין שלא במקומן לא והא מדקתני סיפא רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומרים לעולם אסורין עד שיחזרו למקומן שוגגין אין במזיד לא מכלל דת"ק סבר במזיד נמי שרי

[6] שמע מינה: אמר רב נחמן אמר שמואל היה מהלך ואינו יודע תחום שבת [א]מהלך אלפים פסיעות בינוניות וזו היא תחום שבת ואמר רב נחמן אמר שמואל [ב]שבת בבקעה והקיפוה גברים מחיצה בשבת מהלך אלפים אמה ומטלטל בכולה על ידי זריקה ורב הונא אמר מהלך אלפים אמה ומטלטל ד' אמות וניטלטל בכולה על ידי זריקה שמא ימשך אחר חפצו באלפים מיהת ליטלטל כי אורחיה משום דהוי כמחיצה שנפרצה במלואה למקום האסור לה חייא בר רב אמר מהלך אלפים אמה ומטלטל באלפים אמה כמאן דלא כרב נחמן ולא כרב הונא אימא מטלטל בארבע אי הכי היינו דרב הונא אימא וכן אמר רבי חייא בר רב א"ל רב נחמן לרב הונא לא תיפלוג עליה דשמואל דתניא כוותיה דתניא

היה

ממקומו אלפים אמה לכל רוח: והקיפוה גברים מחיצות בשבת. ולדידה כגון שהקיפוה לדור בתוכה דאי לאו הכי ביותר מבית סאתים לא משתרית לטלטולי בה אלא ד' אמות: מהלך בה אלפים. דלא מהני ליה הנך מחילות להיותה לו כד' אמות דכי אמרינן כל הבית כולו כד' אמות היכא דשבת באויר מחילות מבעוד יום אבל הכא דבשעת שביתה לא הוו מחילות לא ואפי' לרבן גמליאל דאמר בהוליאוהו נכרים ונתנוהו בדיר או בסהר דאע"ג דלא שבת באויר מחילות נעשית לו כארבע אמות ומהלך את כולה התם הוא דמי שהוליאוהו נכרים אין לו אלא ארבע אמות הקילו חכמים אלו להיות לו היקף מחילות כארבע אמות אבל הקונה שביתה שיש לו אלפים אמה לא הקילו חכמים אלו להיות לו היקף מחילות כארבע אמות אלא אם כן שבת באויר ומדע דהא רב הונא ומייא בר רב תלמידי דרב נינהו ואמר רב[6] הלכה כרבן גמליאל בדיר וסהר והכא אסרי כשמואל ובמתני' נמי הכי תנן לקמן בפ' כילד מעברין (דף סא.) ומודד שאמרו נותנין לו אלפים אמה אפילו סוף מדתו כלה במערה אינה לו כארבע אמות ואילו הוליאוהו נכרים ונתנוהו בה מהלך את כולה והא דברי הכל היא: ומטלטל בכולה. אפי' חוץ לאלפים שאין לו רשות להלך מותר לטלטל ע"י זריקה כלומר מותר לזרוק שם דקיימא לן[3] מחילה העשויה בשבת שמה מחילה וממילא שמעינן דבתוך אלפים מטלטל כדרכו דהא מחילות מינהו: ומטלטל בארבע אמות. כאילו לא היתה שם מחילה וטפי מארבע לא ואפילו בזריקה דלא שני לן בין טלטול כי אורחיה לטלטול דזריקה אלא במקום שמותר לטלטל ואסור להלך כגון מתוך התחום לחוץ לתחום אבל במקום שהוא מותר להלך אי שרי לטלטל בזריקה שרי נמי לטלטל כי אורחיה ואי אסיר תרוייהו אסירי וכיון דאסר ליה רב הונא לטלטל באלפים שלו אפילו זריקה נמי אסור וטעמא מפרש ואזיל: ומקשינן לרב הונא וניטלטל בכולה. ואפילו חוץ לאלפים ע"י זריקה דהא קיימא לן מחילה הנעשית בשבת מחילה היא בפ"ב (דף כ.) ונהי דאיהו לא מצי אזיל דכיון דלא שבת באויר לא הוי ליה כארבע אמות אבל מכל מקום מחילות מינהו: שמא ימשך אחר חפצו. חוץ לאלפים הלכך גזרינן טלטול בזריקה אטו הילוך: באלפים מיהת. שהוא מותר להלך בהן ולכך למיגזר בהו משום שמא ימשך אחר חפצו ליטלטל כי אורחיה טלטול גמור וכל שכן זריקה דהא מחילות מעלייתא נינהו ומשני כיון דחוץ לאלפים אסור לטלטל אפילו בזריקה משום שמא ימשך אחר חפצו וכל שכן כי אורחיה דהא אין יכול להלך שם וטלטל מיתסר נמי באלפים משום דהוי אלפים דיליה נפרצין לחוץ לאלפים דאסירי ליה משום גזרה שמא ימשך דהא אין הפסק ביניהן והוא מחילה הנפרצת במלואה למקום האסור לה: ומטלטל באלפים. אפילו כי אורחיה וחוץ לאלפים לא אפילו בזריקה: לא כרב נחמן ולא כרב הונא. ומה נפשך אי גזר שמא ימשך אפילו אלפים ניתסרו משום מחילה הנפרצת למקום האסור לה ואי לא גזר שמא ימשך לטלטל חוץ לאלפים בזריקה: עליה דשמואל. דרב נחמן משמיה דשמואל אמרה: דתניא כוותיה. דלא גזרינן שמא ימשך:

היה

לא ע"י משיכה. כי שקיל מצרמי לגוף ליכא למיחש שמא ימשך אחר תפלו אלא כשזורק מגוף לצרמי דמרחיק החפץ ממנו והא דאמר רב הונא אין מעטלטלין אלא בחבלא ביינו כלפי לד (ד) מצרמי לעטלטל כי אורחיה מו לזרוק דלעניין זה נפרלה במלוחה למקום האסור לה אבל במשיכה מעטלטל בכל מקום דלעניין זה לא נפרלה במלוחה למקום האסור לה וכעניין זה יש בכל גגות (לקמן דף פט.) דאסר רב לעטלטל טפי מצרמצא בכלים דמית לגג אע"ג דכלים דגג שרי לעטלטל בכל הגגין כרבי שמעון והוי למקום המותר לו:

וכלתה מדתו בחצי חצר. גרסינן דאפי' העיר שמעינן ליה מממתני' דכילד מעברין[ד] (לקמן דף פא.) וא"ת אבר נמי פשיטא דמאי שנא ממערה דתנן בכילד מעברין (שם) ומומדד שאמרו נותנין לו אלפים אמה שאפי' כלתה מדתו במערה דמשמע דיש לו חצי מערה ואין לומר דהתם מיירי בכלתה מדתו בסוף המערה מדקאמר בגמרא (שם) סוף העיר אצטריכא ליה דלא תגן וי"ל דמערה לא שכיחא בה כלים ושייך למיגזר טפי בחצר מערה:

[**אמר** רב הונא היה מודד ובא. ותימה לי לרב הונא היכי מעטלטל בחצי חצר הא נפקא לן מקום האסור לו ורש"י פי' לאהל וקשה ל' לעטלטלו לא משמע להלן ועוד הא אמטיענן לעיל בנקעה דמהלך אלפים ולא גזר' דילמא אתי להלכי חוץ לאלפים וי"ל לענין עטלול יש לאלק בין נקעה לחצר כיון לגבי אחריני חשיב מחיצה בחצר לא חשיב נפקא לן מקום האסור לה ואי לאהל כפי' רש"י אצטריך רב הונא לאמטיענן אע"ג דשייך טפי למיגזר בחצר מבנקעה אפ"ה לא גזרינן. תוספות שאנ"ך]:

כתנאי (אז) הוליכוהו לעיר אחרת. קשה קשה דהשתא בעי לאוקומי שמואל כר"ג ושמואל לא פסיק לקמן כר"ג אלא בספינה וי"ל דהוה מלי לממר וליטעמיך:

אבל היכא דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום. וא"ת הרי ספינה דשבת באויר מחיצות מבעוד יום ומוכיח לקמן דפליגי וי"ל דקסבר מחיצות להבריח מים עשויות:

ורבי זירא מ"ט לא אמר כרבה. פירוש ויתיר אפי' בהעמדה[ה] וא"ת מאי קנטי מההוא טעמא דלית להו לר' יהושע ור' עקיבא מחוסן סברות לית להו לדידהו דהדדי וי"ל דלר' יהושע ור' עקיבא ניחא דלית להו חוץ לתחום דאין ולא מפלגי בין דיר וסהר וספינה אבל רבה ורבי זירא דמפלגי בין דיר וסהר וספינה בעי שפיר מר אמאי לא אמר כמר שמעתא זה יש לחלק מיהסה: כי

[ה] היה מודד ובא. הטתן עירובו ובא לילך ממקום עירובו אלפים וכלתה מדתו בחצי עיר אחרת שעירבו את כולה אי נמי ביו"ט: שלא יעבור תחום. אלפים ממקום עירובו ברגליו דכיון דלא שבת בתוכה לא הויא ליה כד' אמות: במאי ממטלטל. בכל העיר הויא ולתי שלא יעבור את התחום ברגליו: לאו על ידי זריקה. אלמא לא גזרינן שמא ימשך: לא במשיכה לא גרסי' ומאן דגרים לה הכי קאמר ורב הונא אמר לך הא דקתני מותר לעטלטל בכל העיר כולה במשיכה קאמר שמושך מחוץ לאלפים לתוך אלפים דהתם ליכא למיגזר שמא ימשך דלאו מפליג הוא עד דמייתי ליה לגוף וכי מייתי ליה הו לא מפיק ליה: הכי גרסינן אמר רב הונא היה מודד ובא וכלתה מדתו בחצי חצר אין לו אלא חצי חצר. להלך: פשיטא. דהא כלו אלפים אלו: אימא יש לו חצי חצר. אותו חצי אל תאר שבתוך תחומו מותר להלך כי (ג) אורחיה והתירא אצטריכא לאשמועינן ולאו איסורא לחידך פלגא: הא נמי פשיטא. דפלגא דבתוך מדתו אית ליה: (ד) ה"ג אמר רב הונא היה מודד ובא וכלתה מדתו אית אין לו אלא חצי חצר. דהא אבר נמי פשיטא:

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) [שבת קו: וש"נ], ב) [לקמן מה:], ג) עי' חולין מב: וברש"י שם ד"ה ושב שמעתתא (ועי' מאירי), ד) שבת ק:, ה) שבת יז:, ו) שבת פ"א ה"ח, ז) ביצה דף לו:, ח) עי' שבת ז. רשם ק:, ט) בכורות דף מט ע"ב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתניא חנניא אומר כל אותו כל"ל ותיבת "בן אחי רבי יהושע" נמחק:
(ב) רש"י ד"ה רבי חנניא בן אחי רבי יהושע לישנא אחרינא הלכה כרבן גמליאל:

ליקוטי רש"י

ארבע אמותא. אלן עבה [ברכות מ. שבת ק:]. **רקק.** גלגיל"ל שם בה מים ויבשה [חולין כז:]. **בצפרא.** בנקר [ב"מ פה:]. **בהדי פניא.** לפנות ערב [תענית כג:].

הגהות וציונים

אמר לך במהלכת כו"ע לא פליגי **דשרי** כי פליגי וכו': ג) רש"י לא גרס בגמ' "לישנא אחרינא בספינה" וע"כ העמיד דבריו דספינה דמיא לקפיצה את"ש, וכן ליתא בכת"י ובהרבה ראשונים (גאו"י, דק"ס), ועי' ספר העתים: **ג)** בכת"י נוסף משו"ה רצו **דדילמא עמדה:** ד) בכת"י ובדפו"ר הכא נמי **גזירה שמא תהלך ברקק,** והיא הנוסחא הנכונה דבשעה שהיתה מופלגת בים בודאי לא הלכה ברקק (דק"ס, וע"ע בילקו"מ), ועי' ריטב"א: **ה)** צ"ל **דרבה** (גליון), וכ"ה בכת"י (וכ"ה נכון דרבא במחוזא הוה ולא בפומבדיתא, דק"ס): **ו)** רש"ל מוחק זה (גליון) ע"ש במהרש"ל, ועי' מהרש"א: **ז)** רש"ל מ"ז (גליון) וכן ליתא דיבור זה בכמה דפו"ר, ועי' במהרש"ל שם ובמהרש"א ומהר"ם (ועי' הג' הב"ח): **ח)** צ"ל **בדרבנן** (גליון) וכ"ה בתוס' הרא"ש: **ט)** צ"ל רבי יהושע **הוא** (באה"מ):

עין משפט
נר מצוה

יג **א ב** מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה ג טור ס"ע ס"ס סי' תד:

רבינו חננאל

דאינה מוקפת מחיצות ומהילוך אטו הילוך גזרי טלטול אטו הילוך נמי גזרי ורב הונא דאמר כוותייהו **ודחינן ממאי דלמא** כי לא גזר רבן גמליאל ור' אלעזר בן עזריה הילוך דדיר אטו הילוך דבקעה משום דדיר ובקעה ב' מקומות ניתנו דיר לחוד ובקעה לחוד ולא גזרי מקום אטו מקום אבל טלטול אטו הילוך דחד מקום הוא אמרינן גזרה שמא ימשך אחר חפצו הכי נמי דגזרי. **ור' יהושע ור' עקיבא נמי** ממאי דמשום דגזרי הוא דלמא משום דסברי כי אמרינן כל העיר כד' אמות דמיא היכא דשבת באויר מחיצות מבע"י אבל היכא דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום כגון האי שנתנוהו בזה הדיר גרים בשבת אין לו אלא ד' אמות ולאו משום דגזרי הילוך דיר אטו הילוך דבקעה. וכן טלטול אטו הילוך נמי לא גזרי ולא קמה הא דרב הונא בר נתן: **אמר רב הלכה כר"ג בדיר וסהר וספינה שמהלך את כולה.** ושמואל אמר הלכה כמותו בספינה בלבד שמהלך את כולה מ"ש רבה אמר הואיל ושבת באויר מחיצות מבע"י שהרי הוא ירושב מע"ש בזו הספינה ר' זירא אמר הואיל וספינה נוטלתו מתוך ד' ומנחתו לסוף ד' ולעולם לא עקר והניח חוץ לד' אמות **ואמרינן מאי ביניהו** איכא בינייהו שנפחתו דופני הספינה לרבה אסור לר' זירא מותר אי נמי בקופץ מספינה לספינה לרבה דאמר הואיל ולא שבת באויר מחיצות מבע"י אסור האי נמי דקפץ לאו באויר הני מחיצות שבת דהא מספינה אחרת קפץ ולר' זירא מותר. **רבה אמר בספינה מהלכת כ"ע לא פליגי דשרי.** כי פליגי בעומדת. ודייקא מתני' כוותיה דקתני והפליגה ספינתן בים אי אמרת בשלמא במהלכת לא פליגי היינו דקתני רצו להחמיר על עצמן מכלל דשרי אלא אי אמרת פליגי האי רצו איסורא הוא. **ורב אשי נמי דייק** מדקתני לספינה גבי דיר וסהר דומיא דידהו מה דיר וסהר דקביעי וקיימי אף ספינה נמי קביעה וקיימה **ואע"ג דרב ושמואל הלכתא כרב באיסורי** בהא ק"ל כשמואל דהא תניא כוותיה דתניא חנניא אומר כל אותו היום ישבו ודנו בהלכה לאמש הכריע אחי אבא ביניהו וא' נראין דברי ר"ג בספינה ודברי ר' עקיבא בדיר וסהר: **בעי רב חנניא יש תחומין למעלה מי' טפחים אם לא** בעמוד גבוה י' ורחב ד' לא תיבעי לך דכי ארעא סמיכתא דמי כי תיבעי לך עמוד גבוה י' ואין רחב ד' טפחים אי נמי דקא אזיל

מ"ז **כי** פליגי בשעמדה. השתא הדר ביה ממאי דקאמרינן איכא ביניייהו שנפחתו דופני הספינה וקופץ דהשתא לרבה נמי מהלך את כולה דמודה רבה לרבי זירא במהלכת ומ"מ דהכא ליתא ליה לרבה אליבא דשמואל דמחיצות להבריח מים עשויות ובפרק כל גגות (לקמן דף 5.) קאמר שמואל בספינה אין מטלטלין בה אלא בד' אמות משום דמחיצות להבריח מים עשויות וי"ל דהתם ביתירות מבית סאתים ומטעם להבריח מים עשויות לא חשיבא כמוקפת לדירה והכא בפחות מבית סאתים דלא בעינן מוקפת לדירה אי נמי הדר ביה כדאמרינן התם:

האי רצו איסורא הוא. ורבי זירא לא חש לאותה קושיא ומפרש טרו להחמיר על עצמן כשמעתייהו אי נמי היה סובר ר' זירא דאין תחומין למעלה מעשרה ולו משום שמא תהלך ברקק כדאמרינן בסמוך:

הלכה כרבן גמליאל בספינה. פסק רשב"ם דמותר ליכנס בספינה מבע"י בערב שבת אפילו שהספינה הולכת חוץ לתחום בשבת דספינה ממילא אזלא ואיהו לא מידי עביד ובגלבד אלא יצא חוץ לספינה והספינה כולה כארבע אמות והא דתניא סוף פ"ק דשבת (דף יט.) אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים אתיא כב"ש דלא טרו לעשות מלאכה בערב שבת אלא בכדי שיעשו מבעוד יום[ב] אבל לב"ה דשרו עם השמש אע"פ שהמלאכה נעשית בשבת טרי ליכנס ואע"ג דבהיא ברייתא פליגי רבי ורבן שמעון בן גמליאל אליבא דב"ש פליגי וכן משמע בירושלמי[ג] דהך ברייתא כב"ש דקתני אין מפליגין ליס הגדול לא בחמישי ולא בערב שבת ב"ש אומרים אפי' בחמישי וב"ה מתירין משמע דשרי אפי' בערב שבת וקאי אח"ק דאי אמת שמאי היינו ת"ק ועוד אפק רשב"ם שאפי' בשבת טרי ליכנס כיון דלאו מידי קא עביד אך אין לו אלא ארבע אמות כיון דלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום ואע"ג דב"ה לא שרו אלא עם השמש אבל בשבת לא היינו משום דדמי לאמירה לנכרי שבת ואין נראה דבפרק תולין (שם דף קלט:) משמע דאסור גבי הוא לוראה מרבנן דאזיל ובייס במבראה ועבר לאידך גיסא וסייר פירי ואמר למינס קא מיכוונא ושרי משום דהערמה דרבנן[ד] הוא ולורבא מרבנן לא אתי למיעבד לכתחילה משמע דאסור ואפילו לתוך התחום מדאין מזכיר שם יציאתו חוץ לתחום ומשמע דסייר פירי ליה בו איסורא דאפי' בשכר כדאמרינן (שם ד' קמ.) שמור לי פירותי שבתחומך ואני אשמור פירותיך שבתחומי וטעם שאסור ליכנס בספינה אומר ריצב"א משום דדמי לשבו בהר ואסור גזירה שמא יעשה חבית של שייטין[ו] אי נמי שמא יהיג הספינה והוי כמוליכה ארבע אמות בכרמלית[ז] וריצב"א מדקדק נמי מירושלמי שהבאתי שאסור ליכנס בספינה בשבת מדלא קאמר ת"ק לא בשבת ולא בערב שבת דהוה משמע דב"ה מחירין אפילו בשבת כי היכי דנקט ולא בערב שבת משום ב"ה ואור"י דאותן בני אדם שמדליקין נרות בספינה בערב שבת ואוכלין שם וסומכין על כך להפליג בספינה בשבת לא שפיר עבדי דסוף סוף הם מפליגין בשבת ומה שפירש רשב"ם שמי שנכנס בספינה בשבת אין לו אלא ארבע אמות אין נראה דקיימא לן כרב דאמר אפילו דיר וסהר אלא שבת באויר מחיצות הלכה כר"ג מדפריך לקמן (ד' מד.) בפשיטות גבי נחמיה בן חגילאי פשיטא דבלא מלו גברי עסקינן דאי בדמלו מאי תיבעי והאמר רב הלכה כר"ג בדיר וסהר ולקמן (ד' מז:) נמי גבי הנהו דכרי דאתו למברכתא דאשבינן כל העיר כארבע אמות היינו כרב אע"ג דרב חנגאל פסיק כשמואל והכא לאיה מחנגיה דאמר אמש הכריע (בן) אחי אבא כו' אין הלכה כן דהא אמרינן בשבת פרק כירה (ד' מ.) הכרעה דברייתא לאו הכרעה היא ועוד דאמר אבא רבי יהושע[ח] והתולק אינו יכול להכריע וכן פסק רב אלפס דקיימא לן כרב באיסורי[ט] ועוד הלא רשב"ם להתיר ליכנס בקרון בשבת ונכרי מוליכו חוץ לתחום וחזר בו משום שמא יפגעו בו ליסטים או שמא יסבא וירד ואין לו אלא ארבע אמות ואומר ר"י דאפילו ליכנס בו בערב שבת אסור דדוקא בספינה שרי ליכנס בערב שבת אבל הכא כיון דאפשר לו לירד אסור מיהו בספינה אין לו להחמיר אפילו נזדמן לו יבשה שיכול לירד לא פליג רבנן בספינה ועוד אם בהמה מנהיג בקרון פשיטא דאסור להשתמש בבעלי חיים שמא יתמוך זמורה[י]: ואסור

להבריח מים עשויות ורבה מאי טעמא לא אמר כרבי זירא[ה] במהלכת כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בשעמדה אמר רב נחמן בר יצחק מתני' נמי דיקא דבמהלכת לא פליגי ממאי מדקתני מעשה שבאו מפלגדרסין והפליגה ספינתם בים רבן גמליאל ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה ורבי יהושע ורבי עקיבא לא זזו מארבע אמות שרצו להחמיר על עצמן אי אמרת בשלמא במהלכת לא פליגי היינו דקתני רצו דילמא עמדה אלא אי אמרת פליגי האי רצו להחמיר איסורא הוא אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא דקתני ספינה דומיא דדיר וסהר מה דיר וסהר דקביעי אף ספינה נמי דקביעא אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי הלכתא כרבן גמליאל בספינה[ו] הלכתא מכלל דפליגי אין והתניא חנניא[ז] (בן אחי רבי יהושע) אומר כל אותו היום ישבו ודנו בדבר הלכה אמש הכריע אחי אבא הלכה כרבן גמליאל בספינה והלכה כרבי עקיבא בדיר וסהר: בעי רב חנניא[ח] יש תחומין למעלה מעשרה או אין תחומין למעלה מעשרה עמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה לא תיבעי לך דארעא סמיכתא היא כי תיבעי לך בעמוד גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה אי נמי דקאזיל בקפיצה לישנא אחרינא בספינה[ט] מאי אמר רב הושעיא ת"ש מעשה שבאו מפלגדרסין והפליגה ספינתם בים וכו' אי אמרת בשלמא יש תחומין משום הכי רצו[י] אלא אי אמרת אין תחומין אמאי רצו כדאמר רבא במהלכת ברקק הכא נמי במהלכת[כ] ברקק תא שמע[א] פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה וכו' אי אמרת בשלמא יש תחומין שפיר אלא אי אמרת אין תחומין כי לא היינו בתוך התחום מאי הוי אמר רבא[ב] במהלכת ברקק תא שמע[ג] הני שב שמעתא דאיתאמרן בצפר' בשבתא קמיה דרב חסדא בסורא ובהדי פניא דשבתא קמיה דרבא[ד] בפומבדיתא מאן אמרינהו לאו אליהו אמרינהו אלמא אין תחומין למעלה מעשרה לא דלמא יוסף שידא אמרינהו תא שמע הריני נזיר ביום שבן דוד בא מותר לשתות יין בשבתות ובימים טובים ואסור

בקפיצה **ואתינא ממתני'** למיפשטא דקתני והפליגה ספינתם בים וקתני רצו להחמיר על עצמן בשלמא אי אמרת יש תחומין למעלה מי' היינו טעמא דרצו להחמיר חיישינן דלמא עמדה דבמהלכת כ"ע לא פליגי דשרי ומשום חשש שמא עמדה ויש תחומין למעלה רצו להחמיר אלא אי אמרת אין תחומין למעלה מי' ואפי' עמדה שרי אמאי קתני רצו. **ואוקימנא מתני' בספינה המהלכת ברקק** שפחות מי' טפחים מים. ת"ש **פעם אחת לא נכנסו לנמל עד כו'.** ואי אמרת אין תחומין למעלה מי' [כי לא היינו בתוך התחום מאי הוי] ואוקמה רבה בספינה שהיתה מהלכת ברקק מקום שאין שם מים י' טפחים וכאלו בקרקע הים נמשכת. ת"ש **מהנך שמעתתא.** דאיתאמרן בצפרא דשבתא בסורא בי רב חסדא ובהדי פניא איתאמרן בבי רבה בפומבדיתא לאו אליהו אמרן. ובקפיצה הלך. וש"מ אין תחומין למעלה מי' טפחים ודחינן לא יוסף שידה אמרן. ת"ש